

МЕДИЧНЕ ПРАВО

УДК 36.41+369.063.45

Н. С. Василевська

аспірант

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
кафедра цивільно-правових дисциплін
Французький бульвар, 24/26, Одеса, 65058, Україна

СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ВИДІВ ОБОВ'ЯЗКОВОГО СТРАХУВАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У статті проведено аналіз сучасної нормативної бази України, яка забезпечує функціонування обов'язкового страхування у сфері охорони здоров'я. Висвітлено існуючі проблеми окремих видів такого страхування та запропоновано їх розмежування за галузевою приналежністю.

Ключові слова: медичне страхування, загальнообов'язкове державне соціальне страхування, загальнообов'язкове соціальне медичне страхування.

Постановка проблеми. Хоча сучасний стан страхування у галузі медицини характеризується як зародковий, детальне ознайомлення з існуючою нормативною базою у сфері обов'язкового медичного страхування дає змогу констатувати достатню захищеність у цій сфері. Натомість практика показує, що прийняті закони та інші нормативні акти, на жаль, не виконуються. Зокрема на практиці медичні працівники не мають можливості повною мірою користуватися своїми законними правами, оскільки відсутні самі механізми їх реалізації. Але проблема полягає не тільки у площині права. Окрім правових, можна виділити також фінансові та організаційні проблеми, які існують у системі функціонування обов'язкового страхування медичних працівників. Зокрема до фінансових проблем слід віднести гостру нестачу грошових коштів у зв'язку з відсутністю відчутного економічного зростання в країні і збереженням залишкового принципу фінансування галузі охорони здоров'я, відсутність позитивних змін в системі оплати праці медичних працівників та, як наслідок, низькі страхові тарифи. До кола організаційних проблем слід включити наступні: на некомерційне, соціальне по суті, обов'язкове медичне страхування поширюються принципи страхової відповідальності, властиві підприємницькій діяльності, існування нормативно зумовленого вибору страховика, що здійснюється роботодавцями та органами місцевої влади, а не самими застрахованими тощо. Усе це призводить до відсутності належного державного регулювання за основними напрямками діяльності страхових організацій щодо обов'язкового медичного страхування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема правової регламентації обов'язкового медичного страхування досліджується юристами, економістами, соціологами лише у площині соціальних прав, які їм надані та гарантуються державою. Так, окремі аспекти обов'язкового медичного страхування висвітлено у статтях Н. Б. Відник, Л. І. Новосельської, З. О. Надюк, І. Я. Сенюти, І. Сисоєнко, І. Є. Януль та ін.

Постановка завдання. Метою даної статі є проведення системного аналізу існуючої нормативно-правової бази щодо обов'язкового страхування у сфері охорони здоров'я та, на підставі цього, виокремлення окремих груп правовідносин та особливостей їх врегулювання.

Виклад основного матеріалу. Нормативна база обов'язкового медичного страхування є досить ґрунтовною та змістовною. Водночас жоден нормативний акт не дає визначення поняття «медичне страхування», що негативно впливає на розуміння цього правового явища. Це, своєю чергою, спричиняє неоднакове відношення правників до його змісту, основних засад правового регулювання тощо. Науковці-правники сьогодення також оминають своєю увагою спроби надати визначення досліджуваному явищу, в основному зосереджуючи свої дослідження на аналізі положень законопроектів щодо загальнообов'язкового медичного страхування (соціального).

Відповідно до ч. 1 ст. 7 Закону України «Про страхування» [1] в Україні здійснюються п'ять видів обов'язкового страхування у галузі охорони здоров'я: а) медичне страхування (п. 1); б) особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків (п. 2); в) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини (п. 5); г) страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади (п. 13); г) страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб (п. 19).

Як бачимо, Закон України «Про страхування» за межі обов'язкового страхування вивів державне обов'язкове особисте страхування за рахунок коштів Державного бюджету медичних і фармацевтичних працівників установ і організацій, що фінансуються із Державного бюджету. Їх страхування здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівни-

ків та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції» від 16.10.1998 р. № 1642 [2].

До загальних норм, які встановлюють та гарантують право на обов'язкове медичне страхування, можна віднести наступні. Так, відповідно до ст. 46 Конституції України [3], громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення. Згідно зі ст. 253 КзПП України [4] особи, які працюють за трудовим договором (контрактом) на підприємствах, в установах, організаціях, незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання, або у фізичної особи, підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню.

Пункт 1 частини 1 ст. 7 Закону України «Про страхування» відносить до обов'язкових видів страхування медичне страхування. Безумовно, тут не мається на увазі загальнообов'язкове державне медичне страхування, передбачене спеціальними нормативними актами, аналіз яких буде здійснено нижче. Погодимось з думкою правників про те, що «п. 1 частини першої ст. 7 Закону «Про страхування» слід визнати таким, що не формулює норми прямої дії, а медичне страхування є обов'язковим, якщо воно встановлюється законодавством» [5, с. 547]. Зокрема відповідно до ст. 16 Закону України «Про туризм» [6] страхування туристів (медичне та від нещасного випадку) є обов'язковим і забезпечується суб'єктами туристичної діяльності на основі угод із страховиками.

Стаття 4 Закону України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [7] встановлює, що одним із видів загальнообов'язкового державного соціального страхування є медичне страхування. Це положення дублюється у ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [8]. За змістом ст. 25 Закону України «Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», за загальнообов'язковим державним соціальним медичним страхуванням надаються наступні види соціальних послуг та матеріального забезпечення: діагностика та амбулаторне лікування; стаціонарне лікування; надання готових лікарських засобів та виробів медичного призначення; профілактичні та освітні заходи; забезпечення медичної реабілітації осіб, які перенесли особливо важкі операції або мають хронічні захворювання. При цьому обсяг послуг, що надаються за рахунок коштів обов'язкового медичного страхування, визначається базовою та територіальними програмами обов'язкового медичного страхування, які затверджуються в порядку, встановленому законодавством [8, п. 2 ч. 1].

Зазначимо, що відповідно до п.п. 2 п. 12 Розділу 7 «Прикинцеві і перехідні положення» Закону України «Про загальнообов'язкове державне

соціальне страхування» Кабінет Міністрів України мав підготувати та подати на розгляд Верховної Ради України проект Закону України про запровадження загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування. З моменту прийняття вказаного закону та до сьогодні у Верховній Раді України зареєстровано біля 20 (!) законопроектів, які стосуються загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування. Проблема двічі виносилась на парламентські слухання (у 2009 р. та 2013 р.). За останні три роки було зареєстровано два законопроекти. Так, 30.07.2015 року було внесено проект Закону України «Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування» № 2462а (автор — народний депутат А. Ф. Шипко) [9], а 01.08.2016 року народним депутатом О. В. Богомолець було внесено законопроект № 4981–2 «Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні» [10]. Тут слід навести позицію Конституційного Суду України, який у своєму рішенні від 29 травня 2002 р. № 10-рп/2002 (справа № 1–13/2002) вказав, що громадянин, який отримує медичну допомогу у державних і комунальних закладах охорони здоров'я, не повинен відшкодувати її вартість ані у вигляді будь-яких платежів, ані у будь-якій формі незалежно від часу надання медичної допомоги (без попереднього, поточного або наступного їх розрахунку за надання такої допомоги). Згідно з цим рішенням неможливим є стягнення з громадян плати за таку допомогу в державних і комунальних закладах охорони здоров'я у будь-яких варіантах розрахунків (готівкою або безготівкових): чи у вигляді «добровільних внесків» до різноманітних медичних фондів, чи у формі обов'язкових страхових платежів (внесків) тощо. Як наслідок, «Конституційний Суд України вважає, що частина перша статті 49 Конституції України закріплює право кожного на медичне страхування, тобто не обов'язкове, а добровільне медичне страхування громадян. Стосовно державного медичного страхування, то його запровадження не суперечитиме конституційному припису «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» лише у тому разі, коли платниками обов'язкових страхових платежів (внесків) будуть організації, установи, підприємства, інші господарюючі суб'єкти, які займаються підприємницькою діяльністю, державні фонди тощо. Стягнення таких платежів (внесків) з громадян у системі державного медичного страхування не відповідатиме конституційному положенню, що тлумачиться, оскільки буде однією з форм оплати за надання їм допомоги у державних і комунальних закладах охорони здоров'я» [11]. Така правова колізія, на нашу думку, має бути вирішена законодавцем найближчим часом на користь введення інституту обов'язкового державного медичного страхування. Але не тільки вказане свідчить про назрілу потребу у правовій регламентації досліджуваного інституту. Тут слід вказати й на інші чинники, серед яких важливими є необхідність відходу від залишкового принципу фінансування галузі охорони здоров'я та цільовий характер формування спеціальних фондів. На це неонаразово звертали свою увагу як вчені-юристи, так і медики [12; 13, с. 4].

Право на обов'язкове страхування медичних працівників закріплено у центральному нормативному акті у галузі охорони здоров'я. Так, відповідно до ст. 77 Основ законодавства України про охорону здоров'я медичні і фармацевтичні працівники мають право на обов'язкове страхування за рахунок власника закладу охорони здоров'я у разі заподіяння шкоди їх життю і здоров'ю у зв'язку з виконанням професійних обов'язків у випадках, передбачених законодавством [14, ст. 77, п. е]. Такий вид страхування, за положеннями Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», належить до іншого виду соціального страхування — страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності [8, абз. 2 п. 1 ч. 1] (далі — страхування від професійного захворювання), а тому має свою специфіку у правовому регулюванні.

Професійне захворювання — захворювання, яке виникло внаслідок професійної діяльності застрахованого та зумовлено виключно або переважно тривалим впливом шкідливих речовин, певних видів робіт та інших факторів, пов'язаних з роботою [15]. Постановою Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662 [16] встановлено Перелік професійних захворювань медичних працівників, до яких відносяться: 1) вегетативно-сенсорна поліневропатія верхніх кінцівок (ангіоневроз) — робота з медичною апаратурою, що генерує ультразвук; 2) неврози, пов'язані з тривалим безпосереднім обслуговуванням психічно хворих, — робота медичного персоналу у психіатричних закладах; 3) інфекційні захворювання та паразитози, зокрема туберкульоз, вірусні гепатити, сибірська виразка, бруцельоз, сальмонельоз, лептоспіроз, кліщовий енцефаліт, СНІД, сифіліс тощо — робота в медичних закладах (інфекційних, протитуберкульозних, донорських пунктах), ветеринарній службі тощо; 4) мікози відкритих ділянок шкіри, слизових оболонок та вісцеральні (аспергільоз, легень фермера тощо) — робота в медичних закладах (інфекційних, протитуберкульозних, донорських пунктах), ветеринарній службі тощо; 5) дисбактеріоз, вісцеральний кандидоз — застосування у медичній та фармакологічній практиці антибіотиків, грибів-продуцентів, білковітамінічних концентратів тощо; 6) алергічні захворювання: кон'юнктивіт, ринофаринголарингіт, риносинусит, астматичний бронхіт, бронхіальна астма тощо — робота, пов'язана з впливом алергенів у хіміко-фармацевтичній промисловості, медичних та аптечних закладах; 7) неходжкінські лімфоми — роботи з джерелами іонізуючих випромінювань, у тому числі в медичній практиці.

Слід зазначити, що у судовій практиці вказаний перелік може трактуватися розширено, а саме «як виняток, страховим випадком може бути визнано захворювання, не внесене до зазначеного переліку, якщо на момент прийняття рішення медична наука має нові відомості, які дають підстави вважати це захворювання професійним» [17, п. 14].

До того ж професійне захворювання слід розглядати на страховий випадок також у разі його встановлення чи виявлення в період, коли потерпілий не перебував у трудових відносинах із підприємством, під час роботи на якому він захворів [17, п. 14].

Чинні нормативні акти визначають причинний зв'язок смерті з професійним захворюванням (отруєнням) або трудовим каліцтвом як зв'язок, який можна встановити між перебігом професійних захворювань (отруень) або наслідками трудового каліцтва з урахуванням форми, стадії, тяжкості функціональних порушень, розвитку ускладнень за життя, патоморфологічними та гістологічними змінами в органах та системах організму, що виявлені під час розтину, та настанням смерті [15].

Відповідно до ч. 1 ст. 35 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» страхуванню від професійного захворювання підлягають: 1) особи, які працюють на умовах трудового договору (контракту); 2) учні та студенти навчальних закладів, клінічні ординатори, аспіранти, докторанти, залучені до будь-яких робіт під час, перед або після занять; під час занять, коли вони набувають професійних навичок; у період проходження виробничої практики (стажування), виконання робіт на підприємствах; 3) особи, які утримуються у виправних закладах та залучаються до трудової діяльності на виробництві цих установ або на інших підприємствах за спеціальними договорами. Заподіяння шкоди зародку внаслідок травмування на виробництві або професійного захворювання жінки під час її вагітності, у зв'язку з чим дитина народилася інвалідом, прирівнюється до нещасного випадку, який трапився із застрахованим. Така дитина відповідно до медичного висновку вважається застрахованою і до 18 років або до закінчення навчання, але не більше як до досягнення нею 23 років, їй надається допомога Фонду соціального страхування України.

Медичні працівники, які є суб'єктами підприємницької діяльності, можуть застрахуватися добровільно від нещасного випадку [8, п. 2 ч. 3 ст. 35].

У кожній галузі охорони здоров'я нормативно встановлено гарантії та певні механізми реалізації права на обов'язкове державне соціальне страхування медичних працівників.

Стаття 23 Закону України «Про протидію захворюванню на туберкульоз» [18] передбачає, що захворювання на туберкульоз будь-якої локалізації працівників протитуберкульозних закладів, зазначених у частині першій статті 22 цього Закону, визнається професійним, і заподіяна їх здоров'ю шкода компенсується у встановленому законом порядку. У разі виникнення професійного захворювання працівникам протитуберкульозних закладів надається право на: першочергове поліпшення житлових умов у порядку, встановленому законодавством; щорічну відпустку тривалістю 45 календарних днів з використанням її у літній або інший зручний для них час; щорічне безоплатне одержання путівки для санаторно-курортного лікування у спеціалізованих санаторіях.

Норми Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» встановлюють, що захворювання на інфекційні хвороби медичних та інших працівників, що пов'язані з виконанням професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб (надання медичної допомоги хворим на інфекційні хвороби, робота з живими збудниками та в осередках інфекційних хвороб, дезінфекційні заходи

тощо), належать до професійних захворювань. Зазначені працівники державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ підлягають обов'язковому державному страхуванню на випадок захворювання на інфекційну хворобу в порядку та на умовах, встановлених Кабінетом Міністрів України [19, ст. 39].

Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» передбачає, що працівники державної санітарно-епідеміологічної служби підлягають загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню відповідно до законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування [20, ст. 38].

Норми ст. 28 Закону України «Про психіатричну допомогу» встановлюють, що працівники, які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади, на випадок заподіяння шкоди їх здоров'ю або смерті, пов'язаних з виконанням ними службових обов'язків, підлягають державному обов'язковому страхуванню. Перелік цих працівників та порядок їх страхування встановлюються Кабінетом Міністрів України [21, ст. 28].

У статті 22 Закону України «Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ» йдеться про те, що ВІЛ-інфекція, якою заразилася особа внаслідок виконання професійних обов'язків, належить до професійних захворювань [22, ст. 17]. Шістнадцятого жовтня 1998 року Кабінет Міністрів України затвердив Порядок та умови обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції [2]. При цьому слід пам'ятати, що медичним працівникам «із усіма пацієнтами необхідно поводитися так, начебто вони заражені інфекціями, що передаються з кров'ю» [23].

Зазначимо, що на відміну від усіх вищевказаних видів обов'язкового державного соціального страхування, передбачених чинними нормативними актами, де страховиком виступає Фонд соціального страхування України, «страховиками з обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, є юридичні особи, які здійснюють страхову діяльність на підставі ліцензії, одержаної в Нацкомфінпослуг» [2, п. 5].

Закон України «Про ветеринарну медицину» [24] у п. 7 ст. 102 передбачає, що життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини за рахунок спеціального фонду Державного бюджету України підлягають

обов'язковому страхуванню на випадок каліцтва або професійного захворювання, одержаних при виконанні службових обов'язків, при боротьбі із зоонозами та при безпосередніх маніпуляціях з тваринами. Відповідно до Умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 22.02.1994 р. № 116 [25], обов'язкове (додаткове) страхування спеціалістів ветеринарної медицини проводиться за рахунок позабюджетних надходжень установ державної ветеринарної медицини на випадок загибелі (смерті), каліцтва або професійного захворювання, що настали у зв'язку з виконанням службових обов'язків, при боротьбі із зоонозними захворюваннями та при безпосередніх маніпуляціях з тваринами. Страхові платежі за кожного застрахованого сплачуються страхувальниками відповідній дирекції Національної акціонерної страхової компанії «Оранта» [25, п. 4].

Як бачимо, в останніх двох випадках має місце обов'язкове страхування життя та здоров'я спеціалістів відповідної галузі медицини, яке, окрім зазначених, регулюється також цивільно-правовими нормами щодо страхування.

Страхові виплати медичним працівникам за загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням здійснюються відповідно до положень Порядку призначення перерахування та проведення страхових виплат, затвердженого постановою Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань в Україні від 27.04.2007 р. № 24 [26]. Зокрема допомога у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю, пов'язаною з нещасним випадком або професійним захворюванням на виробництві, призначається та виплачується страхувальником за місцем роботи потерпілого, де стався страховий випадок, у розмірі 100 відсотків середньої заробітної плати. Виплата допомоги у зв'язку з тимчасовою непрацездатністю за перші п'ять днів тимчасової непрацездатності потерпілого проводиться за рахунок коштів страхувальника, а починаючи з шостого дня непрацездатності — за рахунок коштів Фонду [26, п. 2.3].

Законом України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» [27] встановлено розмір єдиного внеску для платників відповідно до класів професійного ризику виробництва з урахуванням видів їх економічної діяльності. Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності» від 08.02.2012 р. № 237 [28] затверджено Розподіл видів економічної діяльності за класами професійного ризику виробництва (Додаток 1) з-поміж яких загальна та спеціалізована медична практика віднесена до сьомого класу. Розмір єдиного внеску відповідно до Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» для сьомого класу становить 36,83 % визначеної бази нарахування. Для бюджетних установ єдиний внесок встановлюється у розмірі 36,3 % визначеної бази нарахування.

Висновки. Сьогодні в Україні існує розгалужена система нормативної бази щодо обов'язкового медичного страхування, підґрунтям якої слід ви-

знати норми ст. 7 Закону України «Про страхування», що передбачають окремі види обов'язкового страхування, у т.ч. й у сфері охорони здоров'я.

Натомість найбільшою проблемою, на наш погляд, слід вважати відсутність законодавчо закріпленого поняття «медичне страхування», що дає можливість правникам вільно трактувати положення п. 1 ч. 1 ст. 7 Закону України «Про страхування». На нашу думку, такий вид обов'язкового страхування, по-перше, слід вважати різновидом особистого страхування у сенсі п. 1 ч. 1 ст. 980 ЦК України і, як наслідок, на такі відносини мають розповсюджуватись норми цивільного та господарського права щодо страхування. По-друге, «медичне страхування» та «загальнообов'язкове державне медичне страхування» є різнопорядковими категоріями, оскільки останнє відноситься до соціального виду страхування та забезпечується, відповідно до розглянутих норм проектів законів, нормами іншої галузі права — права соціального забезпечення. Тобто коли йдеться про договори державного обов'язкового особистого страхування, то відповідно порядки їх укладення й умови визначаються органами виконавчої влади, зокрема Кабінетом Міністрів України.

Дослідження нормативного забезпечення різних видів обов'язкового страхування медичних працівників, передбачених у ст. 7 Закону України «Про страхування», дає змогу зробити наступні висновки. Розглянуті види регулюються спеціальними нормами щодо загальнообов'язкового державного соціального страхування (нормами права соціального забезпечення), відтак чинність актів цивільного законодавства на них не поширюється. Система законодавства у цій сфері є досить ґрунтовною та може у повній мірі гарантувати право медичного працівника на відшкодування йому шкоди, завданої у результаті професійного захворювання, у різних галузях охорони здоров'я. Виключення становлять випадки страхування медичних працівників від професійного захворювання на ВІЛ-інфекцію та спеціалістів ветеринарної медицини, на які розповсюджуються норми цивільного права.

Список літератури

1. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. № 85/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр (Дата звернення: 10.08.2017).
2. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.1998 р. № 1642. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-п (Дата звернення: 10.08.2017).
3. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (Дата звернення: 10.08.2017).
4. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10.12.1971 р. № 322-VIII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08 (Дата звернення: 10.08.2017).

5. Науково-практичний коментар до цивільного законодавства України : у 2 т. / В. Г. Ротань [та ін.]. Т. 2. 2-ге вид., перероб. і доп. Х. : Фактор, 2010. 800 с.
6. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр (Дата звернення: 10.08.2017).
7. Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/16/98-вр (Дата звернення: 12.08.2017).
8. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14 (Дата звернення: 12.08.2017).
9. Про загальнообов'язкове соціальне медичне страхування : проект Закону України від 30.07.2015 р. № 2462а. URL: [http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2462 %EO&skl=9](http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2462%EO&skl=9) (Дата звернення: 12.08.2017).
10. Про загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні : проект Закону України від 01.08.2016 р. № 4981-2. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59862 (Дата звернення: 12.08.2017).
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу): рішення Конституційного Суду України від 29.05.2002 р. № 10-рп / 2002 (справа № 1-13/2002). URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02 (Дата звернення: 12.08.2017).
12. Пояснювальна записка до проекту закону України «Про фінансування охорони здоров'я та обов'язкове соціальне медичне страхування в Україні», який зареєстровано 30.06.2009 р. за № 4744. URL: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc34?id35697 (Дата звернення: 12.08.2017).
13. Скороход А. В. Медико-соціальне обґрунтування моделі добровільного медичного страхування в системі бюджетно-страхової медицини (на прикладі Сумської області) : автореф. дис. ... к.м.н. : 14.02.03. К., 2015. 22 с.
14. Про затвердження Інструкції про встановлення причинного зв'язку смерті з професійним захворюванням (отруєнням) або трудовим каліцтвом : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 15.11.2005 р. № 606. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1455-05 (Дата звернення: 12.08.2017).
15. Про затвердження переліку професійних захворювань : Постанова Кабінету Міністрів України від 08.11.2000 р. № 1662: URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1662-2000-п (Дата звернення: 12.08.2017).
16. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.03.1992 р. № 6. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/v0006700-92 (Дата звернення: 12.08.2017).
17. Про протидію захворюванню на туберкульоз : Закон України від 05.07.2001 р. № 2586-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2586-14 (Дата звернення: 14.08.2017).
18. Про захист населення від інфекційних хвороб : Закон України від 06.04.2000 р. № 1645-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14 (Дата звернення: 14.08.2017).
19. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення : Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-XII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12 (Дата звернення: 14.08.2017).
20. Про психіатричну допомогу : Закон України від 22.02.2000 р. № 1489-III. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14 (Дата звернення: 14.08.2017).
21. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ : Закон України від 12.12.1991 р. № 1972-XII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12 (Дата звернення: 14.08.2017).
22. Про удосконалення лікування хворих на ВІЛ-інфекцію та СНІД : Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 12.12.2003 р. № 580. URL: http://moz.gov.ua/ua/portal/dn_20031212_580.html (Дата звернення: 14.08.2017).
23. Про ветеринарну медицину : Закон України від 25.06.1992 р. № 2498-XII. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2498-12 (Дата звернення: 14.08.2017).
24. Про затвердження Умов обов'язкового (додаткового) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини : Постанова Кабінету Міністрів України від 22.02.1994 р. № 116. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/116-94-п (Дата звернення: 14.08.2017).

25. Про затвердження Порядку призначення, перерахування та проведення страхових виплат : Постанова Правління Фонду соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України від 27.04.2007 р. № 24. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0715–07 (Дата звернення: 14.08.2017).
26. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування : Закон України від 08.07.2010 р. № 2464-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464–17 (Дата звернення: 14.08.2017).
27. Про затвердження Порядку визначення класу професійного ризику виробництва за видами економічної діяльності : Закон України від 08.02.2012 р. № 237. URL: zakon.rada.gov.ua/laws/show/237–2012-п (Дата звернення: 14.08.2017).

Стаття надійшла до редакції 25.11.2017

Н. С. Василевская

Одесский национальный университет имени И. И. Мечникова,
кафедра гражданско-правовых дисциплин
Французский бульвар, 24/26, Одесса, 65058, Украина

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ОТДЕЛЬНЫХ ВИДОВ ОБЯЗАТЕЛЬНОГО СТРАХОВАНИЯ В СФЕРЕ
ОХРАНЫ ЗДОРОВЬЯ**

Резюме

В статье проведен анализ современной нормативной базы Украины, которая обеспечивает функционирование обязательного страхования в сфере охраны здоровья. Освещены существующие проблемы отдельных видов такого страхования и предложено их разграничение по отраслевой принадлежности.

Ключевые слова: медицинское страхование, общеобязательное государственное социальное страхование, общеобязательное социальное медицинское страхование.

N. S. Vasilevskaya

Odessa I. I. Mechnikov National University,
The Department of Civil Law Disciplines
Frantsuzskiy Boulevard, 24/26, Odessa, 65058, Ukraine

**MODERN STATUS OF LEGAL REGULATION OF SPECIFIC TYPES
OF COMPULSORY INSURANCE IN THE FIELD OF HEALTH
PROTECTION**

Summary

The article analyzes the modern regulatory framework of Ukraine, which ensures the functioning of compulsory health insurance. The existing problems of certain types of such insurance is proposed to differentiate according to their industry.

Key words: medical insurance, compulsory state social insurance, compulsory social health insurance.